

บทนำ

โดย

ศาสตราจารย์นายแพทย์ประเวศ วะสี

อาจารย์ระพี สาคริก เป็นบุคคลที่ผมถือว่าเป็นมงคลที่ได้รู้จัก บุคคลย่อมมีความแตกต่างกันเป็นธรรมดา จนกระทั่งกล่าวได้ว่าไม่มีใครสองคนในโลกที่เหมือนกัน แม้พี่น้องฝาแฝดจากไขว้ใบเดียวที่มีดีเอ็นเอเหมือนกันทุกอย่าง แต่ความแตกต่างของอาจารย์ระพีที่แตกต่างจากคนอื่น ๆ ไม่ใช่ความแตกต่างธรรมดา หากเป็นความแตกต่างที่แปลกเด่นในวิธีคิด อันทำให้ท่านมีบุคลิกเฉพาะตัว มักจะมีคนพูดว่าอ่านและฟังเรื่องที่ท่านเขียนและพูดไม่เข้าใจ แต่ก็มีใครบางคนและรักในตัวอาจารย์ระพี แสดงว่าภาษาไม่ใช่การสื่อสารประเภทเดียว ผมเองเข้าใจภาษาของอาจารย์ระพีเป็นอย่างดีและเห็นว่าเป็นของที่มีประโยชน์มากถ้าใครได้ “เข้าถึง” จึงขอทำหน้าที่เขียนคู่มือการเข้าถึง เพื่อประโยชน์แห่งพหุชน โดยจะเขียนเป็นเค้าโครงให้เห็นดังต่อไปนี้

สิ่งที่อาจารย์ระพีพูดหรือเขียนสามารถแบ่งเป็น 3 ส่วนใหญ่ ๆ ดังนี้

1. สิ่งที่ควรเจริญ
2. สิ่งที่ควรเลี่ยง
3. วิธีการหรือเครื่องมือ

ซึ่งขยายความดังนี้

(8) หากไม่มีวันนั้น...ย่อมไม่มีวันนี้

สิ่งที่ควรเจริญ

สังฆธรรมหรือธรรมชาติ

การเข้าถึงความงาม

ความเป็นอิสระ

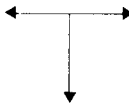
ความเมตตา

สิ่งที่ควรเลี่ยง

ความโลภ

อำนาจ

ความหลง

วิธีการ

การทำงาน

ธรรมชาติ

ความเป็นอิสระ

สติ

การคิดแบบเชื่อมโยง

สิ่งที่ควรเลี่ยงคือความโลภ อำนาจ ความหลง

สิ่งที่ควรเจริญคือสังฆธรรมหรือธรรมชาติ การเข้าถึงธรรมชาติ ทำให้ประสบความงาม ความเป็นอิสระ และเกิดความเมตตา

วิธีการ คือใช้การทำงาน ไม่ว่าจะเป็นงานอะไรก็ได้ที่ชอบ เมื่อได้ทำอะไรที่ชอบก็มีความสุข ตั้งใจทำให้ประณีตก็จะเป็นศิลปะหรือความงามที่เข้ามาพัฒนาจิตใจของตนเองให้ดีขึ้นเรื่อย ๆ เน้นที่ความมีอิสระและการมีสติ เพื่อระวังไม่ให้ถูกครอบงำด้วยความโลภด้วยอำนาจที่จะครอบงำผู้อื่น และโมหจริต วิธีการอีกอย่างหนึ่งที่น่ามาใช้คือ การสัมผัสกับธรรมชาติ ฉะนั้นท่านจะพูดถึงต้นไม้ ใบไม้ ดอกไม้ ดิน น้ำ ป่า เขา สัตว์ ท้องฟ้า เพราะธรรมชาติเป็นเครื่องมืออย่างดีในการเข้าถึงสังฆธรรม เพราะธรรมชาติมีอยู่รอบตัวและในตัวเราอยู่แล้ว ถ้าบุคคลเข้าถึงธรรมชาติก็เข้า

ถึงสัจธรรม เพราะธรรมชาติคือ สัจธรรมที่ยิ่งใหญ่ที่สุด ถ้าบุคคลสัมผัสธรรมชาติด้วยความมีอิสระ สติ และการคิดอย่างเชื่อมโยง ก็จะเข้าถึงธรรมชาติหรือสัจธรรมได้

การคิดอย่างเชื่อมโยง เป็นสิ่งที่อาจารย์ระพีใช้อยู่ตลอดเวลาในการพูดและการเขียนของท่าน ท่านมักจะกล่าวว่า “ต้องโยงไปสู่ฐาน” “ไปให้ถึงนามธรรม” “โยงให้ถึงรากฐาน” ธรรมชาติคือความเชื่อมโยงโดยทั่วตลอด แต่มนุษย์มักรู้เห็นและคิดในทำนองสำเร็จรูปตายตัวเป็นก้อน ๆ ตรงนี้เป็นตรงที่อาจารย์ระพีต่างจากคนทั่ว ๆ ไป ถ้าคิดอย่างสำเร็จรูปตายตัวก็เข้าไม่ถึงความจริงตามธรรมชาติ แต่ถ้าคิดอย่างเชื่อมโยงให้ทั่วตลอดก็จะเข้าถึงความจริงตามธรรมชาติ เพราะธรรมชาติคือความเชื่อมโยง คนจำนวนมากเมื่ออ่านบทความของอาจารย์ระพีแล้วรู้สึกหงุดหงิด เพราะความขัดแย้งระหว่างความเคยชินกับกระแสธรรมที่อาจารย์ระพีนำเสนอความเคยชินคือ การแสวงหาความรู้เป็นก้อน ๆ ให้ชัดเจน เมื่ออ่านบทความของอาจารย์ระพีแล้วไม่ได้ “ความรู้” เป็นก้อน ๆ ออกมา เพราะอาจารย์ระพีเสนอให้คิดเชื่อมโยงแตกตัวออกไปเรื่อย ๆ

การได้ความรู้เป็นก้อน ๆ บ่อยครั้งไม่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในส่วนลึกหรือจิตใจของเราหรือถ้าไม่ระวังกลับทำให้เราเลวลง เพราะความกำเริบแห่งโลภะ โทสะ และโมหะ วิธีที่อาจารย์ระพีเสนอให้คิดเชื่อมโยงไปเรื่อย ๆ นั้นเป็นการขยายจิตวิญญาณ (consciousness) ของเราให้ใหญ่ออกไป ปรกติมนุษย์มีจิตวิญญาณที่เล็ก คับแคบ และแยกส่วน อันนำไปสู่การแยกส่วน ขัดแย้ง วุ่นวาย และรุนแรง ธรรมชาตินั้นใหญ่โตไม่มีที่สิ้นสุด หากขยายจิตวิญญาณของเราให้ใหญ่จนเข้าไปเชื่อมกับธรรมชาติและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับธรรมชาติได้ จิตวิญญาณของเราจะใหญ่อย่างไม่มีที่สิ้นสุด เมื่อจิตวิญญาณของเราใหญ่อย่างนั้นเราจะประสพอิสรภาพ

(10) หากไม่มีวันนั้น...ย่อมไม่มีวันนี้

ความงาม และความเมตตาอันไพศาล

นั่นคือวัตถุประสงค์ของอาจารย์ระพี ลองย้อนกลับไปดูเค้าโครงหรือไดอะแกรมที่เขียนไว้ข้างต้น จะเข้าใจดีขึ้นว่าที่อาจารย์ระพีเสนอวิธีการเพื่อเลี่ยงจากสิ่งอันไม่สมควรไปสู่สิ่งอันควรเจริญ อันได้แก่การเข้าถึงสัจธรรมหรือความเป็นธรรมชาตินั้นคืออย่างไร

ฉะนั้น ในการอ่านบทความของอาจารย์ระพี ถ้าเข้าใจเค้าโครงตามที่เขาเขียนให้ดู อย่ารีบร้อน สัมผัสคำและความหมายและคิดตามไปเรื่อย ๆ จะประสบความงาม และความเป็นอิสระ เพราะจิตวิญญาณที่จับกระแสธรรมของธรรมชาติที่เชื่อมโยงจะขยายใหญ่ออกไปเรื่อย ๆ เพื่อความเชื่อมโยงและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับธรรมชาติดังกล่าวแล้ว ฉะนั้นข้อเขียนของอาจารย์ระพีไม่ว่าจะตั้งชื่อหัวข้อว่าอะไร จุดสำคัญไม่ได้อยู่ที่ “ความรู้” ในหัวข้อนั้น ๆ แต่อยู่ที่ความเป็นกระแสธรรมอันเดียวกันที่จะนำเราเข้าไปเชื่อมโยงกับความเป็นธรรมชาติ

มนุษย์เป็นสัตว์ประเภทเดียวในสิ่งที่มีชีวิตหลายสิบล้านประเภทที่ธรรมชาติของสมองทำให้มีศักยภาพที่จะเกิดจิตวิญญาณใหญ่ที่เชื่อมโยงกับธรรมชาติได้ ขอให้ทุกคนสนใจที่จะแสวงหาความรู้ว่าทำอะไรได้บ้างสิ่งที่อาจารย์ระพีเสนอนั้นเป็นวิธีการที่จะใช้การทำงานและการสัมผัสธรรมชาติรอบตัว อันเป็นเรื่องที่เราประสบอยู่แล้วเป็นประจำวันมาขยายจิตวิญญาณของเราเพื่อเข้าไปเชื่อมโยงกับธรรมชาติอันใหญ่อย่างไม่มีที่จำกัดเพื่อการบรรลุถึงซึ่งอิสรภาพ ความงาม และความเมตตา อันจักช่วยปลดปล่อยมนุษย์ทั้งมวลไปสู่การดำรงชีวิตร่วมกันอย่างคานติ ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ และระหว่างมนุษย์กับสรรพสิ่งทั้งหลายเป็นนิรันดร์